

ÜRO Hariduse,
Teaduse ja Kultuuri
Organisatsioon

UNESCO

**Ülemaailmne jätkusuutlikku arengut
toetava hariduse tegevuskava**

Rakendusjuhised

Originaali tiitel:

UNESCO Roadmap for Implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development

First published in 2014 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France

Väljaanne on avatud juurdepääsuga ja kaitstud litsentsiga Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-NC-SA 3.0 IGO) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo/>). Väljaande sisu kasutaja nõustub UNESCO avatud juurdepääsuga digihoidla (UNESCO Open Access Repository) kasutustingimustega.

Väljaandes kasutatud nimetused ja esitatud materjal ei väljenda UNESCO arvamust mistahes riigi, ala, linna või piirkonna ja sealsete ametiasutuste õigusliku seisundi kohta ega selle riigi, ala, linna või piirkonna piiride kohta.

Väljaanne annab edasi autorite mõtteid ja arvamusi, mis ei pruugi kattuda UNESCO omadega ega ole organisatsioonile siduvad.

Fotode autoriõigus:

lk 17 © UNESCO Saksa Rahvuslik Komisjon
lk 19 © Shutterstock/Intellistudies
lk 21 © Shutterstock/Diego Cervo
lk 23 © UN Photo/United Nations in Montenegro
lk 25 © UN Photo/Kibae Park

Kujundaja Aurélia Mazoyer

Tõlkija Kristiina Porila
Toimetaja Imbi Henno
Keeletoimetaja Inga Kukk
Eestikeelse versiooni kujundaja Kristo Kivisoo/OÜ Core Disain

Eestikeelse versiooni väljaandja UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon, 2015

ISBN 978-9949-9244-7-9

UNESCO

Ülemaailmne jätkusuutlikku arengut
toetava hariduse tegevuskava

Rakendusjuhised

Eessõna

Tänapäeva globaalprobleemid on omavahel põimunud ja inimkond peab neile ühiselt vastu astuma. Usun, et meie ees seisvad ohud ja võimalused nõuavad paradigma muutust, mis saab ühiskonnas aset leida vaid hariduse ja õppimise toel. Hariduse rolli parema ja jätkusuutlikuma tuleviku rajamisel on hakatud üha enam tähtsustama ning 2005. aastal kuulutas ÜRO välja jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne. Tookordsele otsusele lisab kaalu asjaolu, et 2012. aastal peetud ÜRO kestliku arengu konverentsil (Rio+20) lubasid liikmesriigid jätkata jätkusuutlikku arengut toetava hariduse edendamist ka pärast nimetatud aastakümne lõppu.

Jätkusuutlikku haridust toetava aastakümne eestvedajana on UNESCO töötanud välja ülemaailmse jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava, millega liikuda edasi pärast kümnendi lõppu 2014. aastal, toetudes eelnevatele kordaminekutele ja tegevust hoogustades. Tegevuskava, mille koostamiseks on peetud ulatuslikke arutelusid paljude huvirühmade osalusel, kiideti heaks 2013. aastal peetud UNESCO 37. peakonverentsil. Käes on aeg, mil rahvusvahelise kogukonna ees seisab ülesanne püstitada kestliku arengu vallas uued tegevuspõhised, üleilmse haardega ja universaalsed eesmärgid. Ülemaailmne tegevuskava, mis on jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne jätkuks, aitab kaasa ka 2015. aasta järgsete arengu- ja hariduseesmärkide saavutamisele.

Ülemaailmse tegevuskava jaoks on koostatud põhjalikud rakendusjuhised. Need on mõeldud kõigile huvirühmadele alates riigiasutustest, kodanikuühiskonna organisatsioonidest, erasektorist, ajakirjandusest, akadeemilisest kogukonnast, valitsustevahelistest organisatsioonidest ning teistest asjasse puutuvatest institutsioonidest, kes korraldavad ja toetavad õpet ja koolitust, kuni iga õpetaja ja õppijani. Rakendusjuhistes selgitatakse tegevuskava eesmärgi ja selles esitatud prioriteetseid tegevusvaldkondi, et anda tegevuskavale strateegiline fookus ja haarata kaasa huvirühmi, ning antakse juhtnööre tegevuskava elluviimiseks ja seireks.

Loodan, et ülemaailmne tegevuskava, mis kuulutatakse välja 2014. aasta novembris Jaapanis Nagoyas peetaval UNESCO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse maailmakonverentsil, suudab edukalt kaasa haarata jätkusuutlikku arengut toetava haridusega seotud huvirühmad ja annab praktilisi juhiseid. Tegevuskava edukas ellurakendamine on meie kõigi huvides.

Irina Bokova
UNESCO peadirektor

Sisukord

Eessõna	3
Sissejuhatus	7
Parem tulevik saab alguse täna	8
Jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümnest ülemaailmse tegevuskavani	9
Ühise arusaama kujundamine	10
Mis on jätkusuutlikku arengut toetav haridus	12
Rakendusjuhised	13
Eesmärgid	14
Prioriteetsed tegevusvaldkonnad	15
Strateegia	26
Tegevuse korraldus	27
Ressursid	28
Seire ja hindamine	29
Lisa	
Ülemaailmne jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava, mis on jätkuks 2014. aastal lõppenud ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümnele	31

Parem tulevik saab alguse täna

Meie planeedi keskkonda on tabanud enneolematult kiired, laiaulatuslikud ja püsivad muutused. Samal ajal toimuvad põhjalikud muutused ka inimühiskondade demograafilises koosseisus, sotsiaalses ja majanduslikus struktuuris. Jätkusuutliku arengu kindlustamiseks ei piisa

**Jätkusuutliku arengu
kindlustamiseks ei piisa
ainuüksi poliitilistest
kokkulepetest,
finantsstiimulitest
ja tehnoloogilistest
lahendustest.**

ainuüksi poliitilistest kokkulepetest, finantsstiimulitest ja tehnoloogilistest lahendustest. Põhjalikult peab muutuma meie mõtlemine ja käitumine, peame ümber mõtestama nii omavahelised suhted kui ka suhted meid ümbritsevate ökosüsteemidega. Et luua õiglasemat, rahumeelsemat ja jätkusuutlikumat maailma, tuleb kõik inimesed ja ühiskonnad võimestada teadmiste, oskuste ja väärtushinnangute ning kõrgendatud teadlikkusega, mida on vaja selle muutuse esilekutsumiseks. Haridusel on siin oluline roll. Jätkusuutlikku arengut toetava hariduse eesmärk on kujundada igaühe jaoks parem tulevik – ja sellega tuleb alustada kohe.

Jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümnest ülemaailmse tegevuskavani

Et suurendada hariduse osatähtsust jätkusuutliku arengu edendamisel, kuulutati 2005. aastal välja ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümme. See pani aluse paljudele edulugudele ja praeguseks tunnistavad hariduse olulisust juba mitmed jätkusuutlikku arengut käsitlevad riikidevahelised kokkulepped. 2012. aastal peetud ÜRO kestliku arengu konverentsil (Rio+20) leppis rahvusvaheline kogukond kokku, et edendatakse jätkusuutlikku arengut toetavat haridust ja et jätkusuutliku arengu teema lõimitakse aktiivsemalt haridusse ka väljaspool ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümnet („Soovitud tulevikuvision”, ingl k The Future We Want, lõige 233). Aastakümne tähtsamate saavutuste taga on paljuskil selle ametlikuks eestvedajaks määratud UNESCO ühes koostööpartneritega.

Jätkusuutlikku arengut toetavat haridust peetakse rahvusvaheliselt üha enam kvaliteetse hariduse lahutamatuks osaks ja võtmeteguriks jätkusuutliku arengu saavutamisel. Nii Masqaṭi kokkulepe, mis võeti vastu 2014. aastal ülemaailmsel konverentsil „Haridus kõigile”, kui ka kestliku arengu eesmärke käsitlev ettepanek, mille on esitanud selle teemaga tegelev ÜRO peaassamblee avatud töörühm, soovivad võtta jätkusuutlikku arengut toetava hariduse 2015. aasta järgsete arengueesmärkide hulka.

2013. aastal kiideti UNESCO 37. peakonverentsil resolutsiooniga nr 12 heaks ülemaailmne jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava, mis on selleteemalise aastakümne jätkuks. Tegevuskava toetub aastakümne jooksul saavutatule ning selle eesmärk on alkatada ja laiendada jätkusuutlikku arengut toetava haridusega seotud ettevõtmisi. Rakendusjuhised tutvustavad otsusetegijatele, huvirühmadele ja teistele osapooltele ülemaailmset tegevuskava, mille UNESCO liikmesriigid on heaks kiitnud. Juhised pakuvad ka välja võimalusi tegevuskava elluviimiseks ning täpsustavad UNESCO ülesandeid.

Jätkusuutlikku arengut toetavat haridust peetakse rahvusvaheliselt üha enam kvaliteetse hariduse lahutamatuks osaks ja võtmeteguriks jätkusuutliku arengu saavutamisel.

Ühise arusaama kujundamine

Jätkusuutlikku arengut toetav haridus on tihedalt seotud rahvusvahelisel tasandil jätkusuutliku arengu üle peetavate aruteludega, mille ulatus ja tähendus on kasvanud alates 1987. aastast, mil ilmus raport „Meie ühine tulevik” (ingl k *Our Common Future*), kus on esitatud esimene laiemat kasutust leidnud jätkusuutliku arengu definitsioon.

Jätkusuutlikku arengut toetava hariduse rahvusvahelised verstapostid

1987

Maaüldma keskkonna- ja arengukomisjoni raport „**Meie ühine tulevik**” (nn Brundtlandi raport) defineeris jätkusuutliku arengu kui arengu, mis rahuldab praeguse põlvkonna vajadused, seadmata seejuures ohtu tulevaste põlvkondade võimalust rahuldada oma vajadusi.

1992

ÜRO keskkonna- ja arengukonverents (Rio tippkohtumine, *Earth Summit*). Säästva arengu tegevuskava „Agenda 21” 36. peatükk võtab kokku rahvusvahelisel tasandil peetud arutelud selle üle, et haridusel, koolitusel ja avalikkuse teadlikkusel on oluline roll jätkusuutliku arengu saavutamisel.

2002

Säästva arengu maailmakonverents (Johannesburgi tippkohtumine, Rio+10). Johannesburgis vastu võetud rakenduskavas tehti ettepanek kuulutada välja **jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümme**. ÜRO peaassamblee 57. istungjärgul detsembris 2002 võeti vastu otsus alustada ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümnet jaanuaris 2005.

2012

ÜRO kestliku arengu konverents (Rio+20). Rahvusvaheline kogukond otsustas, et edendatakse jätkusuutlikku arengut toetavat haridust ja et jätkusuutliku arengu teema lõimitakse aktiivsemalt haridusse ka väljaspool ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümnet („Soovitused tulevikuvision”, lõige 233).

2013

UNESCO peakonverentsil kiideti heaks **ülemaailmne jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava**, mis on selleteemalise aastakümne jätkuks.

2014

Jätkusuutlikku arengut toetavat haridust nimetatakse eesmärgina nii **Masqaži kokkuleppes**, mis võeti vastu ülemaailmsel konverentsil „Haridus kõigile”, kui ka **kestliku arengu eesmärke** käsitlevas ettepanekus, mille esitas selle teemaga tegelev ÜRO peaassamblee avatud töörühm.

2014

UNESCO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse maailmakonverentsil kuulutatakse välja ülemaailmne jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava.

2015

Maailma haridusfoorum, mida peetakse Korea Vabariigis Incheonis, peaks võtma arvesse 2014. aastal peetud jätkusuutlikku arengut toetava hariduse maailmakonverentsi tulemusi.

Praeguseks on jätkusuutlikku arengut toetav haridus lõimitud paljudesse ülemaailmsetesse jätkusuutliku arengu põhivaldkondadega seotud raamdokumentidesse ja konventsioonidesse.

Kliimamuutused

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni artikkel 6 ja konventsiooni tegevuskavad.

Bioloogiline mitmekesisus

Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artikkel 13 ja konventsiooni tegevuskavad.

Looduskatastroofide ohu vähendamine

Hyōgo tegevusraamistik aastateks 2005–2015 „Riikide ja kogukondade vastupanuvõime suurendamine looduskatastroofide suhtes”.

Jätkusuutlik tarbimine ja tootmine

Jätkusuutliku tarbimise ja tootmise programmide kümneaastasessse (2012–2021) raamistikku kuuluv jätkusuutlikku arengut toetava eluviisi ja hariduse programm.

Mis on jätkusuutlikku arengut toetav haridus

Jätkusuutlikku arengut toetav haridus õpetab tegema keskkonna terviklikkuse, majanduse elujõulisuse ja õiglase ühiskonnaga seotud küsimustes teadlikke otsuseid ning käituma vastutustundlikult nii praeguste kui ka tulevaste põlvkondade suhtes, austades sealjuures kultuurilist mitmekesisust. Tegu on elukestva õppega, mis on kvaliteetse hariduse lahutamatu osa. Jätkusuutlikku arengut toetav haridus on terviklik ja ümberkujundav pedagoogiline lähenemisviis, mis hõlmab nii õppesisu, õpiväljundeid, õpetamisviise kui ka õppekeskkonda. Selline haridus täidab oma eesmärgi, kui saavutab muutuse ühiskonnas.

Jätkusuutlikku arengut toetava hariduse komponendid

Õppesisu. Lõimida õppekavasse olulised teemad, nt kliimamuutused, bioloogiline mitmekesisus, looduskatastroofide ohu vähendamine ning jätkusuutlik tarbimine ja tootmine.

Õpetamisviisid ja õppekeskkond. Muuta õpetamine ja õppimine interaktiivseks ja õppijakeskseks, et pakkuda avastuslikku, tegevuspõhist ja ümberkujundavat õpet. Mõtestada ümber nii füüsilised kui ka virtuaalsed ja veebipõhised õppekeskkonnad, nii et need innustaks õppijaid tegutsema jätkusuutlikkuse huvides.

Õpiväljundid. Innustada õppima ja edendada võtmepädevusi, nagu kriitiline ja süsteemne mõtlemine, otsuste langetamine teistega koostöös ning vastutuse võtmine praeguste ja tulevaste põlvkondade ees.

Ühiskonna muutmine. Pakkuda eri vanuses ja erineva haridustaustaga õppijatele teadmisi ja oskusi, mis võimaldavad neil muuta iseennast ja ühiskonda, kus nad elavad.

- Teha võimalikuks üleminek rohelisemale majandusele ja ühiskonnale.
 - Anda õppijatele oskused, mida on vaja nn rohetöökohtadel.
 - Motiveerida inimesi valima jätkusuutlikku eluviisi.
- Kujundada inimestest maailmakodanikud, kes osalevad nii kohalikul kui ka ülemaailmsel tasandil aktiivselt ülemaailmsete probleemide lahendamises, ning kes lõppkokkuvõttes aitavad kaasa õiglasema, rahumeelsema, sallivama, kaasavama, turvalisema ja jätkusuutlikuma maailma loomisele.

Rakendusjuhised

Eesmärgid

Ülemaailmne tegevuskava aitab saavutada jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne ajal sõnastatud visiooni maailmast, kus igaühel on võimalus õppida ning omandada väärtused, käitumine ja eluviis, mida on vaja jätkusuutliku tuleviku kujundamiseks ja positiivseteks ühiskondlikeks muutusteks.

Ülemaailmse tegevuskava üldeesmärk on luua ja laiendada kõigil hariduselu ja õppimise tasanditel ja kõigis valdkondades ettevõtmisi, mis kiirendavad liikumist jätkusuutliku arengu poole.

Jätkusuutlikku arengut toetava haridusega seotud ettevõtmiste arvu ja ulatuse suurendamiseks rakendatakse ülemaailmses tegevuskavas kaht lähenemissuunda: lõimida jätkusuutlik areng haridusega ja haridus jätkusuutlikku arenguga.

Sellest lähtuvalt on tegevuskaval kaks eesmärki.

1. eesmärk

Kujundada haridus ja õppimine ümber nii, et igaühel oleks võimalus omandada teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud, mis lubavad jätkusuutlikule arengule kaasa aidata.

2. eesmärk

Suurendada hariduse ja õppimise osakaalu kõigis jätkusuutlikku arengut edendavates arengukavades, tegevuskavades ja ettevõtmistes.

Ülemaailmse tegevuskava eesmärk on aidata kaasa 2015. aasta järgsete arengueesmärkide saavutamisele. Tegevuskava rakendatakse kooskõlas nende eesmärkidega.

Ülemaailmne tegevuskava pöörab erilist tähelepanu inimrühmadele, keda kliimamuutused ja jätkusuutlik areng iseäranis tugevalt mõjutavad.

Tüdrukud ja naised on jätkusuutliku arengu edasiviijatena olulised ning peavad olema igati kaasatud otsuste langetamisse, poliitika kujundamisse ja jätkusuutlikku arengut toetavate haridusprogrammide väljatöötamisse. Pöörates tähelepanu tüdrukutele ja naistele, toetab ülemaailmne tegevuskava ka 2015. aasta järgsete arengueesmärkide saavutamist. Tüdrukute ja naiste võimestamise abil soovitakse astuda vastu nende jätkuvalle tõrjumisele ja ebavõrdsele kohtlemisele, edendada kaasavat ja jätkusuutlikku majanduskasvu ning luua neile sobivaid töökohti.

Väikesed arenevad saareriigid kuuluvad nende hulka, keda kliimamuutused kõige rängemalt mõjutavad. Need riigid puutuvad kokku veetaseme tõusu ja äärmuslike kliimaoludega nagu tugevamad orkaanid, mis ohustavad turismindust, kalapüüki ja teisi elatusalasid. Et väikestes arenevates saareriikides antav jätkusuutlikku arengut toetav haridus toimiks tõhusalt, peab see lisaks katastroofivalmiduse tugevdamisele ja jätkusuutliku arengu väärtuste sisendamisele suurendama tööeliste õppurite ja haridustee lõpetanute osalust majandusel. Töötuse määr on paljudes väikestes arenevates saareriikides jätkuvalt kõrge. On väga murettekitav, et töötute hulgas on palju noori.

Aafrika manner on kliimamuutuste suhtes üks tundlikumaid. Seal võib eeldada põudade sagenemist, kõrbestumist ja tugevamaid torme. Madalates rannikupiirkondades, kus elab palju vaeseid inimesi ja mida peetakse kliimamuutuste mõjule kõige vastuvõtlikumaks, tõuseb veetase. Selles regioonis saab jätkusuutlikku arengut toetav haridus aidata lahendada mitmeid suuri probleeme, ennekõike suurendada kooli ja kogukonna vahelist sünergia ning viia hariduse kooskõlla kohalike vajadustega.

Prioriteetsed tegevusvaldkonnad

Ülemaailmses tegevuskavas on esitatud viis prioriteetset tegevusvaldkonda, mis on vajalikud jätkusuutlikku arengut toetava hariduse edendamiseks. See annab tegevuskavale strateegilise fookuse ja hõlbustab huvirühmade kaasamist.

1. VALDKOND

Poliitikakujundus. Muuta jätkusuutlikku arengut toetav haridus nii haridus- kui ka arengupoliitika osaks, et luua jätkusuutlikku arengut toetavat haridust soodustav keskkond ja jõuda süsteemsete muutusteni.

2. VALDKOND

Õppe- ja koolituskeskkonna ümberkujundamine. Järgida õppekeskkonnas ja koolituspaikades jätkusuutlikkuse põhimõtteid.

3. VALDKOND

Õpetajate ja koolitajate teadmiste ja oskuste täiendamine. Täiendada õpetajate ja koolitajate teadmisi ja oskusi jätkusuutlikku arengut toetava hariduse alal.

4. VALDKOND

Noorte võimestamine ja kaasamine. Korraldada rohkem noortele suunatud ettevõtmisi jätkusuutlikku arengut toetava hariduse alal.

5. VALDKOND

Jätkusuutlike lahenduste kasutuselevõtu kiirendamine kohalikul tasandil. Laiendada kogukonna tasandil jätkusuutlikku arengut toetavat haridust ja sellega seotud huvirühmade võrgustikke.

Poliitikakujundus

Olgu tegukasvuhoonegaaside heitmevähendamise või riikliku roheoskuste arengukava koostamisega, ei ole praegused poliitilised meetmed enamasti piisavalt ulatuslikud, et saavutada arvestatavat mõju. Süsteemsete muutusteni saab jõuda ainult asjakohase ja tervikliku poliitikaga, mille ministriumid on välja töötanud koos erasektori, kohalike kogukondade, teadlaste ja kodanikuühiskonnaga. Jätkusuutlikku arengut toetava hariduse poliitika kujundamine eri sektorite ja huvirühmade koostöös on alanud paljulubavalt, kuid tegevust tuleb siiski jätkuvalt koordineerida ja toetada.

Näiteid

- ▶ Riigid lisavad jätkusuutlikku arengut toetava hariduse riiklikesse õppekavadesse jm haridusstandarditesse.
- ▶ Riigid, arengupangad, rahvusvahelised vabaühendused ja ÜRO eriorganisatsioonid lisavad jätkusuutlikku arengut toetava hariduse ülemaailmsetesse jätkusuutlikku arengut käsitlevatesse kokkulepetesse.

Tegevused. Sellesse prioriteetsesse tegevusvaldkonda kuulub jätkusuutlikku arengut toetava hariduse loimimine rahvusvahelisse ja riikide hariduspoliitikasse ning jätkusuutlikku arengut käsitlevasse poliitikasse. Haridusministeeriumidel üle maailma on tähtis ülesanne tagada, et haridussüsteemid on praegusteks ja tulevasteks jätkusuutlikkusega seotud probleemideks valmis ja suudavad neile reageerida. See tähendab muu hulgas jätkusuutlikku arengut toetava hariduse loimimist õppekavadesse ja riiklikesse haridusstandarditesse ning asjakohaste mõõdikute väljatöötamist, et kehtestada nõuded õpiväljunditele. Jätkusuutlikku arengut toetavas hariduses tuleb näha hariduse kvaliteedi parandajat ja sellest peab saama üks riikliku haridussüsteemi kvaliteedi näitajaid.

Jätkusuutlikku arengut toetav haridus ei tähenda ainult seda, et haridussektoris pööratakse jätkusuutlikule arengule rohkem tähelepanu. Jätkusuutlikku arengut toetavat haridust tuleks kasutada ka selliste riiklike ja rahvusvaheliste tegevuskavade elluviimiseks, mis käsitlevad jätkusuutliku arengu sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkonnaaspekte ning ulatuvad katastroofiohjamisest CO₂-emissiooni vähendamiseni. Jätkusuutlikku arengut toetav haridus peaks muutuma kahe- ja mitmepoolse arengukoostöö süsteemseks osaks.

Oodatud tulemused on muu hulgas jätkusuutlikku arengut toetava hariduse loomimine piirkondlikesse, riiklikesse, subregionaalsetesse, regionaalsetesse ja rahvusvahelistesse hariduse ja jätkusuutliku arenguga seotud poliitikaraamistikesse, kavadesse, strateegiatesse, programmidesse ja protsessidesse.

Peamised osapooled, keda see prioriteetne tegevusvaldkond puudutab, on hariduspoliitika ja jätkusuutlikku arengu valdkonna poliitika kujundajad.

Hariduse valdkonnas tuleb ennekõike kujundada poliitika ja tegevuskava, mis võimaldavad loomida jätkusuutlikku arengut toetava hariduse selles sektoris toimivatesse protsessidesse ja struktuuridesse. Tuleb eraldada ja kasutada ressursse selleks, et tegevuspõhimõtete sõnastamisest jõutaks tegudeni, ennekõike suutlikkuse suurendamiseni riiklikul ja ka madalamal tasandil.

Poliitika kujundajaid, kes tegelevad kliimamuutuste, looduskatastroofide ohu vähendamise, jätkusuutliku tarbimise ja tootmise, bioloogilise mitmekesisuse ning teiste jätkusuutliku arengu teemadega, kutsutakse üles tunnustama jätkusuutlikku arengut toetavat haridust ja kasutama seda nimetatud teemade puhul. Nad saavad töötada selle nimel, et eri ministeeriumide ja huvigruppide koostöös oleks haridus jätkusuutlikku arengut käsitlevate arutelude lahutamatu osa.

Jätkusuutlikku arengut toetava hariduspoliitika edendamisel on suur osatähtsus ka kodanikuühiskonna organisatsioonidel, nagu kogukonna- ja vabaühendused, ühingud, liidud ja sihtasutused. Nad saavad innustada riigiasutusi astuma vajalikke samme või tulla ise välja algatustega, mis täiendavad avaliku sektori tegevust ning toovad poliitika ja praktilise tegevuse teineteisele lähemale.

Lisaks on selle prioriteetse tegevusvaldkonna jaoks tähtsad subregionaalsed, regionaalsed ja rahvusvahelised valitsustevahelised organisatsioonid, ametid ja institutsioonid. Nad peaksid võtma jätkusuutlikku arengut toetava hariduse oma jätkusuutliku arengut käsitlevatesse tegevuskavadesse ja oma vastutusalasse. Samuti peaksid nad julgustama oma liikmesriike selles vallas riigi tasandil tegutsema.

2. PRIORITEETNE TEGEVUSVALDKOND

Õppe- ja koolituskeskkonna ümberkujundamine

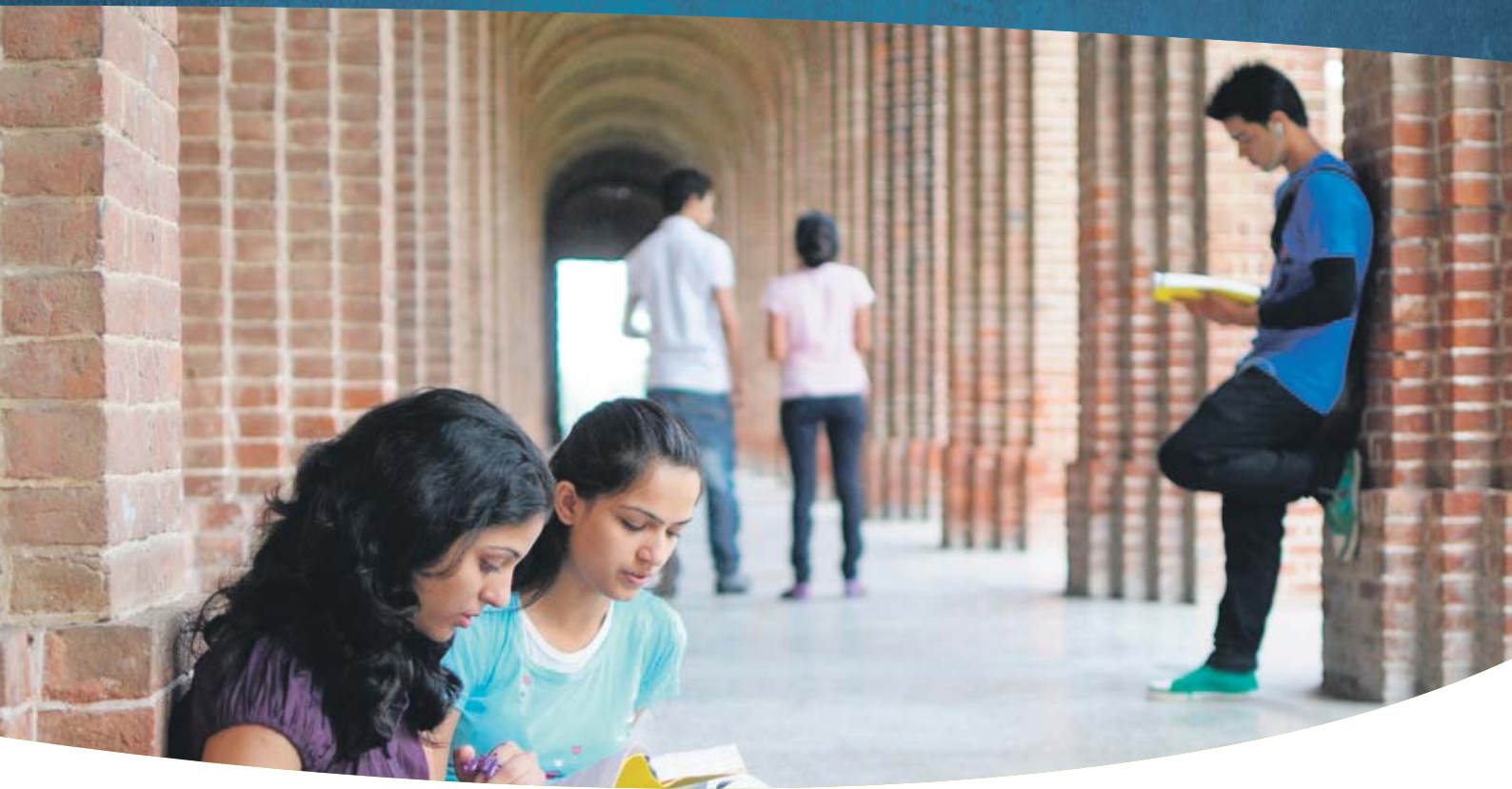
Jätkusuutlikku arengut toetav haridus tähendab palju rohkemat kui jätkusuutliku arengu eest kõnelemine ja selle õpetamine. See tähendab ka jätkusuutlikku arengut soodustavat käitumist. Jätkusuutlik õppekeskkond, nt ökokool ja rohekampus, annab nii õpetajale kui ka õppijale võimaluse järgida jätkusuutlikkuse põhimõtteid igapäevaselt. Õppe- ja koolituskeskkondade ümberkujundamine ei puuduta ainult füüsilise keskkonna jätkusuutlikumat haldamist, vaid ka kogu institutsiooni ideoloogiat ja juhtimist. Teise prioriteetse tegevusvaldkonna eesmärk on edendada koolides ning kõigis teistes õppe- ja koolituskeskkondades tervet asutust hõlmavat lähenemisviisi jätkusuutlikku arengut toetavale haridusele.

Näiteid

- ▶ Koolid koostavad endale koostöös laiema kogukonnaga jätkusuutlikkuse tegevuskava.
- ▶ Ülikoolid arvestavad jätkusuutlikkusega ülikoolilinnaku igapäevatoos, asutuse juhtimisel ja haldamisel ning oma põhimõtete kujundamisel.

Tegevused. Sellesse valdkonda kuulub koostöös laiema kogukonnaga visiooni ja tegevuskava väljatöötamine selleks, et õppe- ja koolituskeskkondades lähtutaks jätkusuutlikku arengut toetava hariduse põhimõtetest. Asutuste juhtidel soovitatakse käsitada jätkusuutlikku arengut toetavat haridust tervikuna, mis ei keskendu vaid jätkusuutlikku arengut puudutava teabe edastamisele, vaid tähendab ka jätkusuutliku arengu toetamist oma tegevustes, sealhulgas asutuse ökoloogilise jalajälje vähendamist. Tähtis on haridusasutuse koostöö kohaliku kogukonnaga.

Oodatud tulemused on muuhulgas jätkusuutlikkuskavade võõr-strateegiate elluviimine koolides ja teistes haridusasutustes ning avaliku ja erasektori organisatsioonides.

Peamised osapooled, keda see prioriteetne tegevusvaldkond puudutab, on õppeasutuste juhid, nt koolidirektorid, kutseõppeasutuste direktorid, ülikoolide ja kõrgkoolide rektorid, ning eraettevõtete juhid. Neile on oluliseks partneriks kogukonna eestvedajad, lapsevanemad ja õppijad.

3. PRIORITEETNE TEGEVUSVALDKOND

Õpetajate ja koolitajate teadmiste ja oskuste täiendamine

Õpetajad ja koolitajad on võtmeisikud, kelle võimuses on suurendada hariduse panust jätkusuutlikku arengusse. Et juhatada teed jätkusuutliku ühiskonna poole, peavad õpetajad kõigepealt ise omandama selleks vajalikud teadmised, oskused, hoiakud ja väärtused. Jätkusuutliku arengu teemaga tegelemiseks peavad õpetajad olema motiveeritud ja pühendunud. Kolmas prioriteetne tegevusvaldkond hõlmab õpetajate kui jätkusuutlikku arengut toetavat haridust andvate võtmeisikute teadmiste ja oskuste laiendamist.

Näiteid

- ▶ Õpetajakoolitusasutused käsitlevad jätkusuutlikku arengut toetavat haridust nii õpetajate tasemeõppes kui ka täiendusõppes.
- ▶ Suurendatakse kutseõpetajate võimekust anda jätkusuutlikku arengut toetavat haridust.

Tegevused. Sellesse valdkonda kuulub jätkusuutlikku arengut toetava hariduse loomine õpetajate taseme- ja täiendusõppesse ning ka alus-, põhi- ja keskharidusasutustele ning kutseõppeasutustele mõeldud koolitustesse. Kõrgkoolid saavad loomida jätkusuutlikku arengut toetava hariduse temaatika õppejõudude koolitusse, et anda neile paremad oskused jätkusuutlikkuse teemade õpetamiseks ning vastava uurimistöö tegemiseks ja juhendamiseks. Kasuks tuleb ka jätkusuutliku arengu temaatika lisamine koolitusprogrammidesse, mis on mõeldud erasektoris tegutsevatele koolitajatele ja teistele töötajatele.

Oodatud tulemuste hulka kuulub jätkusuutlikku arengut toetava hariduse loomine õpetajate taseme- ja täiendusõppe õppekavadesse (näiteks koolitustunnistuste ja akrediteerimisnõuete koostööstamine jätkusuutlikku arengut toetava hariduse põhimõtetega ning jätkusuutlikku arengut toetava hariduse lisamine kutseõppe õppekavadesse), samuti õpetajakoolitusasutuste võimekuse suurendamine (näiteks spetsialistide juhendatavad jätkusuutlikku arengut toetava hariduse õpitoad õppejõududele).

Peamised osapooled, keda see prioriteetne tegevusvaldkond puudutab, on jätkusuutlikku arengut toetavat haridust andvad õpetajad ja koolitajad. Olulised on ka õpetajad ja koolitajad, kes töötavad õpetajakoolitusasutustes. Veel tuleb toetada avaliku ja erasektori ning kodanikuühiskonna organisatsioonide töötajate või personalijuhtide koolitamist. Neil peab olema võimalus omandada oskused ja teadmised, mis võimaldavad pakkuda jätkusuutlikku arengut toetava hariduse põhimõtetele toetuvaid haridus- ja koolitusprogramme oma asutuse töötajatele.

Tähtis roll on kõrgkoolide õppejõududel, eriti äri, ajakirjanduse, avaliku halduse, arengu-uuringute, rahvusvaheliste suhete ja teistes asjakohastes valdkondades. Nende võimuses on teadvustada jätkusuutliku arenguga seotud küsimusi nimetatud erialade spetsialistidele ja suunata neid oma otsustega jätkusuutlikku arengut toetama.

Noorte võimestamine ja kaasamine

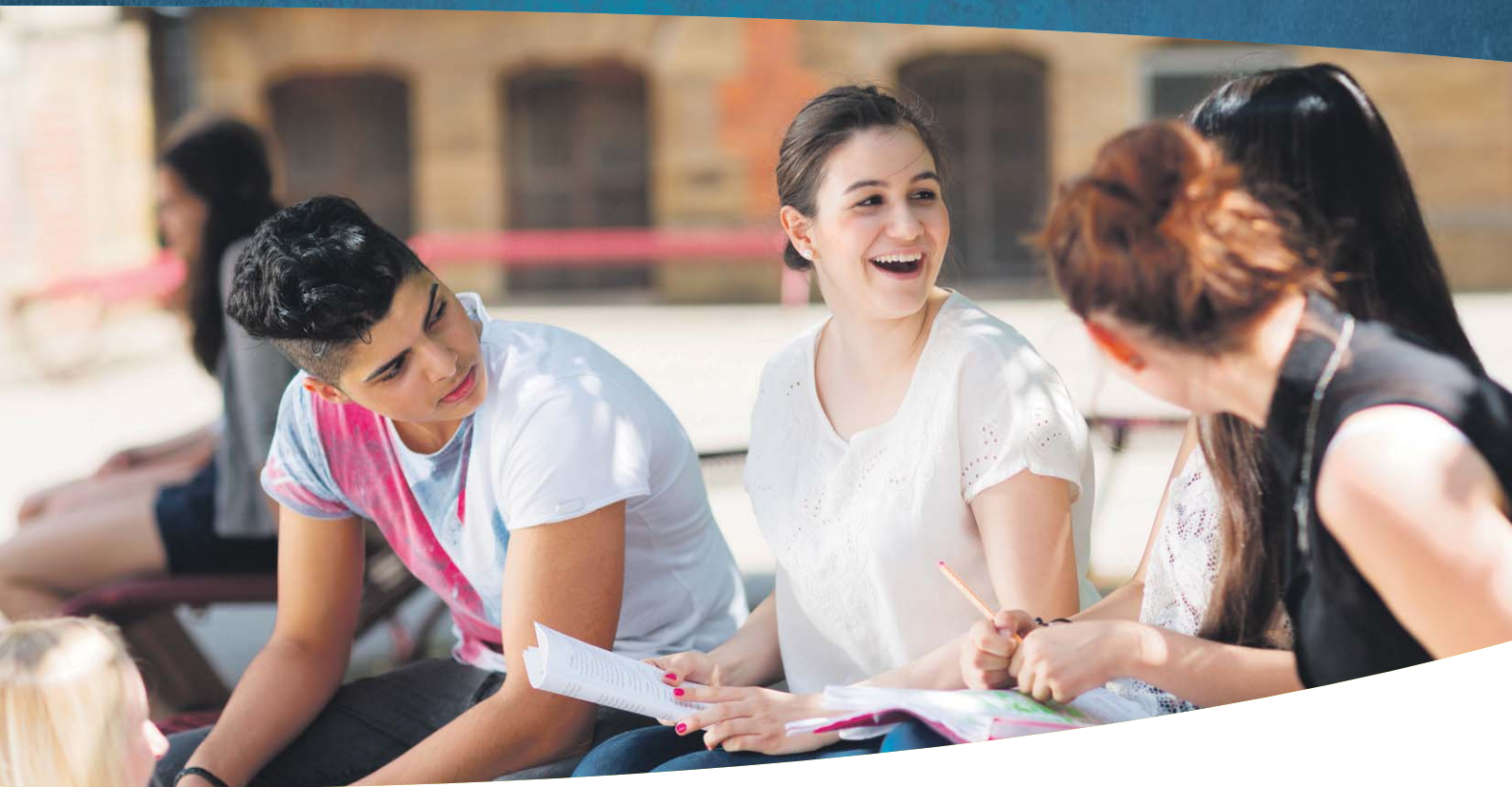
Jätkusuutlikuma tuleviku visandaja ja kujundajana on keskne roll noortel, põlvkonnal, kes ei pea tulema jätkusuutmatu arengu tagajärgedega toime mitte ainult praegu, vaid ka tulevikus. Paljudes tärkava turumajandusega riikides nõuavad noored rohkem võimalust rääkida kaasa ühiskonna kujundamises. Ka tarbimisühiskondades on noored tähtsal kohal. Praegu välja kujunevad harjumused mõjutavad oluliselt nende tulevasi tarbimismustreid. Noortel on potentsiaali viia jätkusuutlikku arengut edasi laialdasemalt ja kiiremini.

Näiteid

- ▶ Avaliku ja erasektori koostöös luuakse tasuta mobiilirakendused, mis tutvustavad jätkusuutlikku arengut toetavat haridust ja jätkusuutlikku eluviisi.
- ▶ Noorteorganisatsioonid loovad ülemaailmse jätkusuutlikku eluviisi edendava noortekoalitsiooni.

Tegevused. Sellesse valdkonda kuulub info- ja kommunikatsioonitehnoloogias, sealhulgas sotsiaalmeedias peituvate tohutute võimaluste kättesaadavaks tegemine noortele, kes saavad neid kasutada mitte ainult õppimiseks, vaid ka võrgustike loomiseks. Paljulubavad on jätkusuutlikku arengut toetav e-õpe ja veebiplatvormid, kus noored saavad jätkusuutliku tarbimise ja elustiili üle mõtteid vahetada ning oma tegevust tutvustada. Et võimalikult paljud noored hakkaksid jätkusuutlikku arengut toetama, tuleb neile anda teavet selle kohta, milline mõju on nende igapäevastel valikutel ja tegudel. Nende loovust ja enesekindlust tuleb ära kasutada töötavate ja uuenduslike lahenduste ja alternatiivide leidmiseks.

Oodatud tulemused on muu hulgas kvaliteetsed e-õppevõimalused noortele, noorte osalemine jätkusuutlikku arengut toetava hariduse edendamises, poliitika kujundamises ja ellurakendamises kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil ning noorte eestvedamisel toimuvate jätkusuutlikku arengut toetava haridusega seotud ettevõtmiste hulga suurenemine.

Peamine sihtrühm on noored vanuses 15–24 aastat. Praegu on selles vanuserühmas üle miljardi inimese, tegu on kõigi aegade suurima täiskasvanuella astuva rühmaga. Noored, kelle seas on aktiviste ja eestvedajaid, on selles prioriteetses tegevusvaldkonnas nii kasusaajad kui ka muutuste käivitajad. Huvirühmade hulka kuuluvad ka noortega tegelevad ja noorte juhitud organisatsioonid ning noorte huvisid teenivad avalikud ja erasektori asutused alates massimeediast ja usuorganisatsioonidest kuni kohalike omavalitsuste ja riikide keskvalitsusteni.

Jätkusuutlike lahenduste kasutuselevõtu kiirendamine kohalikul tasandil

Suuri jätkusuutlikku arengut takistavaid probleeme, nagu seda on kliimamuutused või pikaajaline vaesus, võib näha kõikjal. Linnad, mis on koduks poolele maailma rahvastikust ja mis on valmis võtma enda kanda suurema osa edasisest rahvastiku juurdekasvust, mängivad jätkusuutlikku arengut takistavate probleemide lahendamises üha suuremat rolli. Samas leitakse maapiirkondades neile probleemidele asjalikke lahendusi. Kohalikud kogukonnad nii linnas kui ka maal on olulised jätkusuutliku arengu edasiviijad ning nende tegevus väärrib suuremat toetust.

Näiteid

- ▶ Kohalikud omavalitsused loovad kohalikud jätkusuutlikku arengut toetava hariduse keskused.
- ▶ Kohalikud ettevõtjad panustavad jätkusuutlikku arengut toetavasse haridusse vastutustundliku ettevõtluse kaudu.

Tegevused. Sellesse valdkonda kuulub kohaliku tasandi huvirühmade võrgustike tugevdamine ning kohalike õppe- ja koostööplatvormide kvaliteedi parandamine. Tähtis eesmärk on kaasata võimalikult palju uusi osapooli, et osalus oleks võimalikult laiaulatuslik. Kohalikke omavalitsusi ja eestvedajaid kutsutakse üles laiendama ja parandama kogukonna õppimisvõimalusi nii haridussüsteemis, mitteformaalõppes kui ka vabahariduses. Vajalik on kodanikuühiskonna kui olulise muutuste elluviija võimestamine ning tema teadmiste ja oskuste suurendamine. Just need inimesed ja huvirühmad loovad meetmeid ja süsteeme, mille abil lahendada oma kogukonda puudutavaid jätkusuutlikku arengut takistavaid probleeme.

Oodatud tulemuste hulka kuulub jätkusuutlikku arengut toetavate haridusprogrammide ja jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tulevikuväljavaadete toomine kogukonna kavandamis- ja otsustusprotsessidesse. Suurendama peaks kohalikke huvirühmi koondavate võrgustike hulka ja neid võrgustikke tuleks laiendada, kaasates erinevaid osapooli.

Peamised osapooled on avaliku võimu kandjad (näiteks omavalitsusjuhid ja linnapead), kohalikud haridusvaldkonna esindajad, nt kooli hoolekogu liikmed ja haridusasutuste juhid, eraettevõtete juhid ning kodanikuühiskonna esindajad, vabaühendused, ühendused ja rühmitused, mis tegelevad sotsiaalselt tõrjutud või ebasoodsas olukorras inimestega, samuti üksikisikud. Kohalik meedia on tähtis kogukonnaliikmete kaasahaaraja ning teabe ja teadmiste levitaja. Otsustav roll on ka erasektoril, kes saab luua kohalikke jätkusuutlikke ettevõtteid.

Strateegia

Tegevusele uue hoo andmine

Algfaasis pöördatakse kõigi huvirühmade poole üleskutsega võtta endale vabatahtlikult ülesandeid ülemaailmse tegevuskava elluviimiseks. Need algfaasis võetud kohustused aitavad saada selgust, millised esialgsed tegevused käivitavad tegevuskava elluviimise. Mõned neist tegevustest võtab UNESCO aluseks, kui kavandatakse ülemaailmse tegevuskavaga seotud suurprojekte, millega anda jätkusuutlikku arengut toetavale haridusele kogu maailmas hoogu juurde.

Koostöö

Osapooli, kellel on lai tegevushaare või suur poliitiline mõju, kutsutakse juhtpartneritena liituma koostöövõrgustikega. Selline võrgustik luuakse iga prioriteetse tegevusvaldkonna jaoks. Nimetatud juhtpartnerid peavad UNESCOga sidet ja on tegevuste eestvedajad, kasutades ära oma sisulist pädevust, tegevushaaret või finantse.

Ülemaailmse kogukonna koondamine

Huvirühmad saavad võimaluse kohtuda regulaarselt ülemaailmsel foorumil, kus vahetatakse mõtteid, kogemusi ja teavet. Foorum on koht, kus arutatakse töö käigus üles kerkinud küsimusi, jätkusuutlikku arengut toetava hariduse valdkonna arengut ja ideid ning algatatakse jätkusuutlikku arengut toetavat haridust edendavaid ettevõtmisi. Rajatakse ka veebipõhine teabevõrgustik, kus huvirühmad saavad jagada teavet ja teadmisi, juhtida tähelepanu probleemidele, alustada ühistegevusi, otsida rahastust ning suurendada oma võimekust.

Heade näidete esitlemine

Ülemaailmse tegevuskava elluviimist toetavate uuenduslike ja tõhusate algatuste, tegevuste, lähenemisviiside ja protsesside mõju suurendamiseks tutvustatakse ja tõstetakse neid laialdaselt esile. Et neile saaks osaks võimalikult suur tähelepanu ja tunnustus, esitletakse neid ülemaailmse tegevuskava kodulehel. Samuti teavitatakse nende ettevõtmiste sihtrühmi ja juhtorganeid. Kaalumisel on UNESCO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse auhinna loomine, millega tunnustada parimaid heade tegevuste näiteid.

Tegevuse korraldus

Riigi tasand

Kõigil liikmesriikidel soovitatakse luua süsteem jätkusuutlikku arengut toetava hariduse koordineerimiseks ja määrata riigi **kontaktasutus või -isik**. Kontaktasutus või -isik on ühenduses UNESCOga, seirab ülemaailmse tegevuskava elluviimist riigis ja annab selle kohta aru. UNESCO soovitab riikidel seada jätkusuutlikku arengut toetava hariduse valdkonnas riiklikke eesmärke, mis toetuvad kohalikele vajadustele ja püüdlustele. Need peaksid olema kooskõlas 2015. aasta järgsete arengueesmärkidega. Ka riigi tasandil saab algatuste ellukutsumiseks kasutada rahvusvahelise tasandi jaoks loodud strateegiat: hoogustada tegevuskava elluviimist üleskutsega võtta endale vabatahtlikult kohustusi, kasutada ära koostöövõrgustike sünergiat, luua võimalusi teabe- ja mõttevahetuseks ning tunnustada ja auhinnata häid algatusi ja tegevusi. Ülemaailmse tegevuskava elluviimises on tähtis koht ka UNESCO rahvuslikel komisjonidel.

Ülemaailmne, regionaalne ja subregionaalne tasand

Pariisis UNESCO peakorteris luuakse **sekretariaat**, mis haldab ja koordineerib tegevuskava ülemaailmsel tasandil, andes muu hulgas strateegilisi juhiseid selle elluviimiseks. Regionaalset ja subregionaalset tasandit koordineerib UNESCO ülemaailmne võrgustik, kes teeb selleks koostööd asjaomaste asutuste ja institutsioonidega. Tegevuskava sekretariaat ning UNESCO regionaalne ja subregionaalne võrgustik teevad tihedat koostööd teiste partnerite ja ÜRO eriorganisatsioonidega, et kasutada nende nõuandeid ja toetust ning tugevdada koostöösidemeid. Rahvusvahelisel tasandil vastutab ülemaailmse tegevuskava elluviimise seire ja aruandluse eest sekretariaat.

UNESCO tagab 2015. aastal, et 2015. aasta järgsetes eesmärkides, mida arutatakse Korea Vabariigis Incheonis peetaval maailma haridusfoorumil, arvestatakse igati jätkusuutlikku arengut toetava haridusega. Samuti aitab UNESCO tagada, et omavahel seostatakse 2015. aasta järgsete arengueesmärkide ning ülemaailmse tegevuskava seire ja aruandlus.

Juhtpartneritest, kes kuuluvad viie prioriteetse tegevusvaldkonna koostöövõrgustikesse, saavad UNESCO jaoks tähtsad liitlased, kes võivad omakorda kaasata koostööpartnereid. Juhtpartneritelt oodatakse aktiivsust valitud tegevusvaldkonnas. UNESCO lisab nende tegevuse oma jätkusuutlikku arengut toetavat haridust käsitlevasse aruandlusse. Juhtpartnerid otsivad nii oma tegevuse kui ka koostööprojektide jaoks rahastust ning annavad oma panuse jätkusuutlikku arengut toetavat haridust puudutavasse uurimistöösse, et toetada edasiminekut kõigis prioriteetsetes tegevusvaldkondades.

Ressursid

Ülemaailmse tegevuskava raames algatatud tegevustele leiavad osapooled ressursse ise, olgu tegu valitsuse, kodanikuühiskonna organisatsiooni, eraettevõtja või üksikisikuga. Kuna jätkusuutlikku arengut toetava hariduse näol ei lisandu uut tegevusvaldkonda, vaid see hõlmab hariduse ja jätkusuutliku arengu valdkonna temaatika, soovitatakse otsida rahastamisallikaid olemasolevate hariduse ja jätkusuutliku arengu valdkonna mehhanismide ja võimaluste hulgast. Nende seas on näiteks ülemaailmne hariduse edendamise koostöövõrgustik (Global Partnership for Education) ja ülemaailmne keskkonnafond (Global Environment Facility). Olemasolevatest allikatest sobib kasutada ka ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooniga loodud finantsmehhanisme, nagu kliimamuutuste erifond (Special Climate Change Fund), vähem arenenud riikide fond (Least Developed Countries Fund), nn roheline kliimafond (Green Climate Fund) ja toimetulekufond (Adaptation Fund), ning ülemaailmset rahastamisvahendit looduskatastroofide ohu vähendamiseks ja nende tagajärgede likvideerimiseks (Global Facility for Disaster Reduction and Recovery).

Ülemaailmse tegevuskava sekretariaati ja selle suurprojekte toetab eelarvevahendite ja eelarveväliste vahenditega UNESCO. Tegevuskava elluviimisse kaasatakse ka olemasolevad UNESCO võrgustikud, ennekõike ühendkoolid, UNESCO õppetoolid, UNESCO egiidi all tegutsevad keskused ning ülemaailmne biosfääri kaitsealade ja maailmapärandi paikade võrgustik.

Seire ja hindamine

Ülemaailmsel tasandil seiratakse tegevuskava elluviimist regulaarselt ja antakse selle kohta aru. Eesmärgid ja sihttasemed pannakse paika koostöös huvirühmade ja ekspertidega, toetudes 2014. aastal Jaapanis Nagoyas peetud jätkusuutlikku arengut toetava hariduse maailmakonverentsil kokkulepitule. Ülemaailmse tegevuskava lahutamatu osana lähtuvad need mõõdikud tegevuskava strateegilistest eesmärkidest, mille UNESCO liikmesriigid on kinnitanud 37. peakonverentsil.

Kõigi viie prioriteetse tegevusvaldkonna ülemaailmsete eesmärkide ja mõõdikute väljatöötamisel pööratakse erilist tähelepanu alljärgnevale:

- ▶ selliste riikide arvu kasv, mis on lõiminud jätkusuutlikku arengut toetava hariduse oma hariduspoliitikasse ja jätkusuutlikku arengut käsitlevasse poliitikasse (1. prioriteetne tegevusvaldkond);
- ▶ selliste haridusasutuste arvu kasv, mis rakendavad jätkusuutlikku arengut toetavat lähenemisviisi kogu asutuse tegevuses (2. prioriteetne tegevusvaldkond);
- ▶ selliste õpetajakoolitusasutuste arvu kasv, mis on lõiminud jätkusuutlikku arengut toetava hariduse temaatika oma õppekavasse (3. prioriteetne tegevusvaldkond);
- ▶ noorte juhitud algatuste arvu kasv jätkusuutlikku arengut toetava hariduse vallas (4. prioriteetne tegevusvaldkond);
- ▶ jätkusuutlikku arengut toetava haridusega seotud kohalike algatuste arvu kasv (5. prioriteetne tegevusvaldkond).

Ülemaailmse tegevuskava elluviimise seire ja hindamine, sealhulgas mõõdikud, kvantitatiivne ja kvalitatiivne aruandlus kooskõlastatakse 2015. aasta järgsete arengueesmärkide täitmise seire ja hindamisega. UNESCO ja tema koostööpartnerite eesmärk on koguda täiendavat tõendusmaterjali jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tõhususe kohta.

Riikide tasandil jääb järelevalve ja hindamine valitsuse ülesandeks. Riigi kontaktasutusel või -isikul soovitatakse kooskõlastada riiklikud eesmärgid ülemaailmsete eesmärkidega. Kontaktasutus võiks koguda oma riigis andmeid ja teavet, mida saab kasutada ülemaailmse ülevaate koostamisel.

Järgmise viie aastaga ehk 2019. aastaks tuleks ülemaailmse tegevuskava elluviimisel saavutada seitse suurt eesmärki: töötada välja ülemaailmne seiresüsteem, luua koostöövõrgustikud, käivitada 2015. aastal veebipõhine teabevõrgustik, korraldada esimene ülemaailmne foorum, koostada 2017. aastal vahearuanne, korraldada teine ülemaailmne foorum ja avaldada 2019. aastal esimese etapi lõpparuanne.

Ülemaailmne jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava, mis on jätkuks 2014. aastal lõppenud ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümnele

(Heaks kiidetud UNESCO 37. peakonverentsi resolutsiooniga nr 12)

Sissejuhatus

1. Jätkusuutliku arengu saavutamiseks ei piisa ainult poliitilistest kokkulepetest, finantsstiimulitest ja tehnoloogilistest lahendustest. Jätkusuutlik areng eeldab muutusi mõtteviisis ja käitumises. Haridus saab sellele muutusele märkimisväärselt kaasa aidata. Seetõttu tuleb kõigil tasanditel astuda samme selleks, et igati ära kasutada hariduse potentsiaali jätkusuutliku arengu toetamiseks ja pakkuda kõigile inimestele jätkusuutliku arengu vallas paremaid õppimisvõimalusi. Ülemaailmse jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava eesmärk on selliseid tegevusi ellu kutsuda. Selles dokumendis on esitatud ülemaailmse tegevuskava üldpõhimõtted.
2. Haridust on juba pikka aega peetud jätkusuutliku arengu jaoks oluliseks. Hariduse täiustamist ja ümberorienteerimist nimetatakse ühe eesmärgina Agenda 21-s, mis võeti vastu 1992. aastal Brasiilias Rio de Janeiros peetud ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil. Agenda 21 peatükk 36 keskendub haridusele, avalikkuse teadlikkusele ja koolitustele. Haridusele jätkusuutliku arengu mõõtme lisamine oli paljude ettevõtmiste keskmes ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümnel (2005–2014), mis kuulutati välja pärast 2002. aastal Lõuna-Aafrika Vabariigis Johannesburgis peetud säästva arengu maailmakonverentsi. Lisaks käsitlevad hariduse teemat ka kõik kolm olulist nn Rio konventsiooni: ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon (1992), bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (1992) ja ÜRO kõrbestumise tõkestamise konventsioon (1994).
3. 2012. aastal Brasiilias Rio de Janeiros peetud ÜRO kestliku arengu konverentsi (Rio+20) lõppdokumendis „Soovitud tulevikuvision“ leppisid liikmesriigid kokku, et edendatakse jätkusuutlikku arengut toetavat haridust ja et jätkusuutliku arengu teema lõimitakse aktiivsemalt haridusse ka väljaspool ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümnet. Ülemaailmne jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava lähtub sellest kokkuleppest ja on jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne jätkuks. Selle koostamiseks on peetud ulatuslikke arutelusid paljude huvirühmade osalusel. Kuna tegevuskava on jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne jätkuks, siis on selle eesmärk anda konkreetne panus ka 2015. aasta järgsete arengueesmärkide saavutamisse.
4. Jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne on edukalt aidanud suurendada jätkusuutlikku arengut toetava hariduse alast teadlikkust ja kaasata huvirühmi kogu maailmas, loonud lähtealuse rahvusvaheliseks koostööks, mõjutanud poliitikat, aidanud koordineerida huvirühmade tegevust riikide tasandil ning pannud kõigis hariduse ja õppimise valdkondades aluse paljudele headele projektidele. Samas seisame jätkuvalt silmitsi probleemidega: sageli on edukate jätkusuutlikku arengut toetava hariduse projektide kestus ja eelarve piiratud, tihti ei ole jätkusuutlikku arengut toetav hariduspoliitika korralikult seotud valdkonna tegevustega ning lõpuni ei ole viidud jätkusuutlikku arengut toetava hariduse lõimimine põhilistesse hariduse ja jätkusuutliku arenguga seotud arengukavadesse.

Võrreldes jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne algusega, on jätkusuutlikku arengut takistavad probleemid muutunud veelgi aktuaalsemaks ja esile on kerkinud uued ülesanded, nt vajadus edendada maailmaharidust. Seepärast tuleb jätkata jätkusuutlikku arengut toetava haridusega seotud ettevõtmiste laiendamist ja tõhustamist.

Põhimõtted

5. Ülemaailmne tegevuskava hõlmab jätkusuutlikku arengut toetava haridusega seotud poliitikat ja tegevusi. Tegevuskava kontekstis lähtub jätkusuutlikku arengut toetav haridus järgmistest põhimõtetest.
 - a) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus annab igale inimesele võimaluse omandada teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud, mis võimaldavad tal aidata kaasa jätkusuutlikule arengule ning võtta keskkonna terviklikkuse, majanduse elujõulisuse ja õiglase ühiskonnaga seotud küsimustes vastu teadlikke otsuseid ja käituda vastutustundlikult nii praeguste kui ka tulevaste põlvkondade suhtes.
 - b) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus tähendab jätkusuutliku arengu põhiküsimuste käsitlemist õppes ning uuenduslikke, osalusel põhinevaid õpetamis- ja õppimismeetodeid, mis innustavad õppijaid tegutsema jätkusuutliku arengu hüvanguks ja suurendavad nende pädevust. Jätkusuutlikku arengut toetav haridus edendab kriitilist mõtlemist, oskust mõista keerukaid süsteeme, kujutada ette tulevikustsenaariume ning teha otsuseid teisi kaasates ja teistega koostöös.
 - c) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus lähtub õigustepõhisest hariduskäsitusest. Selle eesmärk on tagada kvaliteetne ja nüüdisaegne haridus ja õpe.
 - d) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus on ümberkujundav, selle eesmärk on suunata ühiskondi jätkusuutliku arengu teele. Selleks peavad haridussüsteemid ja -struktuurid ümber orienteeruma ning õppimine ja õpetamine tuleb ümber korraldada. Jätkusuutlikku arengut toetav haridus puudutab õpetamise ja õppimise põhiolulist, seda ei saa võtta olemasolevate õpetamispraktikate täiendusena.
 - e) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus on tasakaalustatult ja terviklikult seotud jätkusuutliku arengu alustaladega keskkonna, sotsiaal- ja majandusvaldkonnas. Samavõrd on see seotud ÜRO kestliku arengu konverentsi (Rio+20) lõppdokumendis sisalduva laiahaardelise jätkusuutliku arengu tegevuskavaga, mis muu hulgas hõlmab omavahel tihedalt põimunud teemasid, nagu vaesuse vähendamine, kliimamuutused, looduskatastroofide ohu vähendamine, bioloogiline mitmekesisus ning jätkusuutlik tarbimine ja tootmine. See arvestab kohalike eripärade ja kultuurilise mitmekesisusega.
 - f) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus hõlmab haridussüsteemi, mitteformaalõpet, vabaharidust ja elukestvat õpet ning inimesi alates varasest lapsepõlvest kuni kõrge vanuseni. Seetõttu kuuluvad sinna alla ka koolitused ja avalikkuse teadlikkuse suurendamine laiemate jätkusuutlikku arengut toetavate ettevõtmiste kaudu.
 - g) Ülemaailmses tegevuskavas kasutatav termin *jätkusuutlikku arengut toetav haridus* hõlmab kõiki tegevusi, mis on kooskõlas eelpool loetletud põhimõtetega, olenemata sellest, kas nende puhul kasutatakse seda terminit või räägitakse ajaloolisest ja kultuurilisest taustast või täpsematest eesmärkidest tulenevalt *keskkonnaharidusest*, *säästva arengu haridusest*, *maailmaharidusest*, *arenguharidusest* või muust sarnasest.

Eesmärgid

6. Ülemaailmse tegevuskava üldeesmärk on luua ja laiendada kõigil hariduselu ja õppimise tasanditel ja kõigis valdkondades ettevõtmisi, mis kiirendavad liikumist jätkusuutliku arengu poole. Üldeesmärk jaguneb kaheks alaeesmärgiks, millest esimene on otseselt seotud haridussektoriga ning teise haare on laiem:
 - a) kujundada haridus ja õppimine ümber nii, et igaühel oleks võimalik omandada teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud, mis lubavad tal panustada jätkusuutlikku arengusse;
 - b) suurendada hariduse ja õppimise osatähtsust kõigis jätkusuutlikku arengut edendavates arengukavades, tegevuskavades ja ettevõtmistes.

Prioriteetsed tegevusvaldkonnad

7. Et anda ülemaailmsele tegevuskavale strateegiline fookus ja haarata kaasa huvirühmi, keskendutakse viiele prioriteetsele tegevusvaldkonnale. Tegevusvaldkonnad lähtuvad tehtud edusammudest, praegustest valupunktidest ja jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne ajal lõpetamata jäänud tegevustest. Tegu on jätkusuutlikku arengut toetava hariduse edendamise põhisuundadega. Kuigi jätkusuutlikku arengut toetavat haridust tuleb edendada kõigis hariduse ja jätkusuutliku arengu valdkondades, keskendub ülemaailmne tegevuskava ennekõike järgmistele valdkondadele ja strateegilistele eesmärkidele.

Poliitikakujundus

8. Muuta jätkusuutlikku arengut toetav haridus rahvusvahelisel ja riikide tasandil hariduspoliitika ja jätkusuutliku arengu poliitika osaks. Soodus poliitiline keskkond on eelduseks, et haridus ja õppimine toetaks jätkusuutlikku arengut ning et suureneks jätkusuutlikku arengut toetava hariduse osatähtsus haridussüsteemis, mitteformaalõppes ja vabahariduses. Asjakohane ja terviklik poliitika peaks põhinema kaasamisel ning sündima eri ministeeriumide ja valdkondade koostöös, kus osalevad ka kodanikuühiskond, erasektor, akadeemilised ringkonnad ja kohalikud kogukonnad. Et luua soodus poliitiline keskkond, mis peab olema asjakohaselt seotud poliitika elluviimisega, on ennekõike vaja järgmist.
 - a) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus lõimitakse süsteemselt kogu haridussektorit või üht selle osa hõlmavasse hariduspoliitikasse. See tähendab jätkusuutlikku arengut toetava hariduse lõimimist õppekavadesse ning riiklikesse haridusstandarditesse ja mõõdikutesse, mis kehtestavad nõuded õpiväljunditele. Samuti hõlmab see jätkusuutlikku arengut toetava hariduse käsitlemist rahvusvahelistes haridusvaldkonna tegevuskavades.
 - b) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus lõimitakse süsteemselt poliitikasse, mis tegeleb jätkusuutliku arengu probleemidega. See tähendab ka hariduse ja õppimise käsitlemist riikide Rio konventsioonidega seotud poliitikas, kusjuures kogukonda, haridust, koolitust ja avalikkuse teadlikkust tuleb tähtsustada samavõrd kui nendes konventsioonides. Veel hõlmab see jätkusuutlikku arengut toetava hariduse lõimimist asjakohastes rahvusvahelistesse jätkusuutliku arengu tegevuskavadesse.
 - c) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus on kahe- ja mitmepoolse arengukoostöö süsteemne osa.

Kogu asutust hõlmav lähenemisviis

9. Edendada kõigiltasanditel ja kõigis haridusasutustes terviklikku lähenemisviisi jätkusuutlikku arengut toetavale haridusele. Selline lähenemisviis tähendab, et lisaks õppetöö sisu ja metoodika ümberkujundamisele peab ka õppekeskkonna korraldus olema kooskõlas jätkusuutliku arengu põhimõtetega ning õppeasutus peab tegema oma kogukonnas koostööd jätkusuutliku arengu valdkonna huvirühmadega. Kõrg- ja keskhariduses on selles vallas juba märkimisväärsed edu saavutatud. Tegevust tuleb aga veelgi tõhustada ja jätkusuutlik tegutsemine peab jõudma ka teistele hariduselu tasanditele ja teistesse hariduse liikidesse, sealhulgas alusharidusse ja lastehoidu, kutseõppesse ning noorte ja täiskasvanute mitteformaalõppesse. Et edendada kogu asutust hõlmavat lähenemisviisi, on ennekõike vaja järgmist.
- a) Käivitatakse kogu õppeasutust hõlmav protsess, kus kõik osapooled, asutuse juht, õpetajad, õppijad ja juhtkond saavad üheskoos luua visiooni ja koostada kava, kuidas viia terves asutuses ellu jätkusuutlikku arengut toetava hariduse põhimõtted.
 - b) Muutuste hõlbustamiseks pakutakse asutusele sisulist ning vajaduse ja võimaluse korral ka rahalist tuge. Näiteks vahendatakse teavet heade näidete kohta, pakutakse juhtkonnale koolitust, töötatakse välja juhised ning korraldatakse uuringuid.
 - c) Sobivaid õppeasutuste võrgustikke rakendatakse ja nende tegevust tõhustatakse selleks, et asutused pakuksid üksteisele tuge, näiteks vahetaksid kogu asutust hõlmava lähenemisviisiga seotud kogemusi, ning et kasvaks selle mudeli tuntus ja et see võetaks laiemalt kasutusele.

Õpetajad

10. Tõhustada õpetajate, koolitajate ja teiste võtmeisikute teadmisi ja oskusi jätkusuutlikku arengut toetava hariduse küsimustes. Õpetaja on tähtsamaid vahendajaid, kes saab tuua haridusse muutusi ja seostada õppimise jätkusuutliku arenguga. Seepärast tuleb õpetajatele, koolitajatele ja teistele võtmeisikutele kiiremas korras anda vajalikud teadmised ja oskused jätkusuutliku arengu alal ning viia nad kurssi asjakohaste õpetamis- ja õppimismeetoditega. Selleks on ennekõike vaja järgmist.
- a) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus lõimitakse nii alus-, põhi- kui ka keskhariduse õpetajate taseme- ja täiendusõppesse ning mitteformaalõppes ja vabahariduses tegutsevate koolitajate õppesse. Alustada võib jätkusuutlikku arengut toetava hariduse käsitlemisega kindlates ainevaldkondades, kuid lõpuks peab sellest saama läbiv teema. See tähendab ka koolijuhtide koolitamist jätkusuutlikku arengut toetava hariduse vallas.
 - b) Jätkusuutlikku arengut toetav haridus lõimitakse kutseõpetajate ja koolitajate taseme- ja täiendusõppesse. See tähendab muu hulgas teadmiste ja oskuste täiendamist jätkusuutliku tarbimise ja tootmisviiside vallas ning rohetöökohtade jaoks vajalike oskuste andmist.
 - c) Kõrgharidusasutustes lõimitakse jätkusuutlikku arengut toetav haridus õppejõudude koolitusse, et anda õppejõududele paremad teadmised ja oskused jätkusuutlikkusega seotud teemade käsitlemiseks, lahendustele orienteeritud interdistsiplinaarse uurimistöö tegemiseks ja juhendamiseks ning selleks, et aidata suurendada poliitikakujundajate teadlikkust jätkusuutlikust arengust ja jätkusuutlikku arengut toetavast haridusest.
 - d) Jätkusuutliku arengu põhimõtted, nagu ressursside tõhus kasutamine ja vastutustundlik ettevõtlus, tuuakse tugevamalt sisse kraadiõppesse, juhtidele, avaliku ja ettevõtlussektori töötajatele, meedia-

ja arenguspetsialistidele ning teistes jätkusuutliku arengu jaoks tähtsates valdkondades töötavatele inimestele mõeldud koolitustesse. See tähendab muu hulgas jätkusuutlikku arengut toetavat haridust käsitlevaid koolitusprogramme koolitajatele ning ettevõtete juhtkonnale mõeldud täiendusõppe ja eraettevõtete sisekoolituste kooskõlla viimist jätkusuutlikku arengut toetava hariduse põhimõtetega.

Noored

11. Anda noortele jätkusuutlikku arengut toetava haridusega paremad võimalused olla jätkusuutliku arengu võtmeisikuteks. Noorte huvides on kujundada parem tulevik iseendi ja järgnevate põlvkondade jaoks. Lisaks on noored tänapäeval üha enam need, kes suunavad haridusprotsessi, eriti mitteformaalõppes ja vabahariduses. Et anda noortele jätkusuutlikku arengut toetava haridusega paremad võimalused olla jätkusuutliku arengu võtmeisikuteks, on ennekõike vaja järgmist.

- a) Parandatakse noorte võimalusi saada jätkusuutlikku arengut toetavat haridust õppijakesksel moel mitteformaalõppes ja vabahariduses. See tähendab ka jätkusuutlikku arengut toetava e-õppe arendamist ja tugevdamist.
- b) Haridussüsteemis ja mitteformaalhariduses võetakse nii seoses jätkusuutlikku arengut toetava haridusega kui ka teistes kontekstides tähelepanu alla oskused, mis annavad noortele võimaluse osaleda jätkusuutliku arenguga seotud muutuste elluviimises ülemaailmsel, riiklikul ja kohalikul tasandil.

Kohalikud kogukonnad

12. Kiirendada jätkusuutlikku arengut toetava hariduse abil jätkusuutlikku arengut võimaldavate lahenduste leidmist kohalikul tasandil. Kohalikul tasandil tullakse tihti välja tõhusate ja uuenduslike lahendustega jätkusuutliku arenguga seotud probleemidele. Siin on tähtsal kohal mõttevahetus ja koostöö huvirühmade, näiteks kohalike omavalitsuste, vabaühenduste, erasektori, meedia, haridus- ja uurimisasutuste ning üksikisikute vahel. Jätkusuutlikku arengut toetav haridus toetab kogukonna osalemist ja seda, et huvirühmad õpivad üksteiselt, ning seob omavahel ülemaailmse ja kohaliku tasandi. Selleks et rakendada haridus ja õppimine igakülgsele tööle jätkusuutliku arengu heaks, on vaja laiendada tegevust kohalikul tasandil. Selleks on ennekõike vaja järgmist.

- a) Luuakse kohalikud võrgustikud, mis võimaldavad huvigruppidel üksteiselt õppida, need võrgustikud käivitatakse ja neid arendatakse. See tähendab ka olemasolevate võrgustike laiendamist ja mitmekesistamist, kaasates neisse rohkem osapooli, sealhulgas põlisrahvaid.
- b) Kohalikud võimud ja omavalitsused tugevdavad oma rolli jätkusuutliku arenguga seotud õppimisvõimaluste loojana. See tähendab muu hulgas vajaduse korral tuge jätkusuutlikku arengut toetava hariduse loomiseks kohaliku tasandi haridussüsteemi ning kõigile kogukonna liikmetele mõeldud jätkusuutliku arenguga seotud mitteformaalõppe ja vabahariduse pakkumist ja toetamist.

Rakendamine

13. Ülemaailmset tegevuskava tuleb rakendada rahvusvahelisel, regionaalsel, subregionaalsel, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Kõiki huvirühmi innustatakse alustama prioriteetsete tegevusvaldkondadega seotud tegevusi. Vastutus lasub ennekõike liikmesriikide valitsustel, kodanikuühiskonna organisatsioonidel, erasektoril, meedial, õppejõududel ja teadlastel, haridusasutustel ja teistel olulistel õppimist korraldavatel ja toetavatel asutustel, igal õpetajal ja õppijal

ning valitsustevahelistel organisatsioonidel. Oodatud on nii haridusvaldkonna kui ka jätkusuutliku arengu valdkonna osapoolte panus. Et rahvusvahelisel tasandil jääks ülemaailmse tegevuskava rakendamisega seotud organisatsioonistruktuur õhukeseks ning tegevuskava elluviimine ja eesmärkide seadmine riikide tasandil oleks paindlik, on tegevuskava rakendamine suuremalt osalt detsentraliseeritud.

14. Rakendamise lihtsustamiseks määratakse kõigis viies prioriteetses tegevusvaldkonnas kindlaks juhtpartnerid ja neil palutakse võtta ülesandeks kindlate tegevuste elluviimine oma tegevusvaldkonnas. Need tegevused, millel peaks olema kindel ajakava ja kindlad eesmärgid, peaksid andma teistele osapooltele hoogu edasiste tegevuste käivitamiseks. Iga prioriteetse tegevusvaldkonna juhtpartnerite jaoks luuakse koordineeriv foorum. Jätkusuutlikku arengut toetava hariduse vallas tehtavat uurimistööd, sh uuenduslikke lähenemisviise käsitlevat uurimistööd, kasutatakse ära kõigi prioriteetsete tegevusvaldkondade edendamiseks.
15. Lähtuvalt ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne kogemustest soovitatakse luua riiklik koordineerimissüsteem või võimaluse korral jätkata aastakümne ajal käivitatud ja edukaks osutunud süsteemi tööd. Liikmesriike kutsutakse üles määrama oma riigi kontaktasutus või -isik. ÜRO eriorganisatsioonide vahel toimiv koordineerimissüsteem jääb samuti alles. Ülemaailmset tegevuskava püütakse ÜRO süsteemi sisese koostöö ja teiste asjakohaste meetmete abil ellu viia nii, et see oleks igakülgsest seostatud oluliste rahvusvaheliste protsesside ja tegevuskavadega.
16. UNESCO juures hakkab tegutsema sekretariaat, mille loomise peab kinnitama ÜRO peaassamblee ja mille põhiülesanded on lihtsustada koostöö abil ülemaailmse tegevuskava elluviimist, seirata elluviimist ülemaailmsel tasandil ning koguda ja pakkuda teavet olulisemate osapoolte ja eduka tegevuse näidete kohta.
17. Vajadus tagada jätkusuutlikku arengut toetavale haridusele asjakohased ressursid on üldteada. Kuna jätkusuutlikku arengut toetav haridus ei ole eraldi tegevusvaldkond, vaid hõlmab hariduse ja jätkusuutliku arengu valdkonna temaatikat, annavad olemasolevad hariduse ja jätkusuutliku arengu valdkonna rahastamismehhanismid hea võimaluse rahastada jätkusuutlikku arengut toetavat haridust. Rahastajatel soovitatakse pöörata tähelepanu sellele, et jätkusuutlikku arengut toetav haridus võib haakuda olemasolevate rahastamismehhanismidega. Jätkusuutlikku arengut toetava hariduse valdkonna huvirühmadel soovitatakse olemasolevaid võimalusi süsteemselt ja igakülgsest ära kasutada. Lisaks on märkimisväärne potentsiaal uute partnerlussuhete loomisel näiteks erasektoriga, kes saab toetada ülemaailmse tegevuskava elluviimist.
18. Ülemaailmse tegevuskava elluviimist seiratakse pidevalt. Väljatöötatavas aruandlussüsteemis arvestatakse vajadust tõenduspõhise seire järele, mis hõlmab konkreetseid eesmarke ja sihttasemeid, vajadust mõjupõhise aruandluse järele, igasse prioriteetsesse tegevusvaldkonda kuuluvate tegevuste eripära ning ülemaailmse tegevuskava elluviimise detsentraliseeritust, s.h kaasatud osapoolte suurt hulka. Vajaduse korral soovitatakse töötada välja hindamismehhanismid riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi tarbeks. Välja töötatakse ka mõõdikud. Ülemaailmse tegevuskavaga seotud aruandluses võib kasutada erinevaid aruandlus- ja hindamismeetodeid.
19. Ülemaailmne tegevuskava kuulutatakse välja 2014. aastal Jaapanis Nagoyas peetaval jätkusuutlikku arengut toetava hariduse maailmakonverentsil. Ülemaailmne tegevuskava käivitatakse esialgu viieks aastaks, misjärel see vaadatakse uuesti läbi ja otsustatakse, kas seda pikendada või mitte. Samal ajal võidakse muuta ka prioriteetseid tegevusvaldkondi, kui selleks on tekkinud vajadus.

Ülemaailmne jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava on heaks kiidetud UNESCO 37. peakonverentsi resolutsiooniga nr 12.

37 C / 12

ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne jätk pärast 2014. aastat. Ülemaailmne tegevuskava

Peakonverents,

võttes arvesse täitevkoogu otsuseid 190 EX / 9 ja 192 EX / 6,

võttes samuti arvesse täitevkoogu tugevat toetust ülemaailmsele jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskavale ja selles esitatud viiele prioriteetsele tegevusvaldkonnale,

olles vaadanud läbi ettepaneku ülemaailmse jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava kohta, mis saaks pärast 2014. aastat ÜRO jätkusuutlikku arengu toetava hariduse aastakümne jätkuks (37 C / 57),

1. kiidab heaks ülemaailmse jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava;
2. tõdeb vajadust tugeva poliitilise toetuse järele ülemaailmse jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava edukaks elluviimiseks;
3. kutsub liikmesriikide ministreid ja ÜRO eriorganisatsioonide juhte osalema UNESCO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse maailmakonverentsil, kus vaadatakse tagasi ÜRO jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümnele ja arutatakse jätkusuutlikku arengut toetava hariduse edasist edendamist;
4. palub peadirektoril esitada ülemaailmne jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava ÜRO peaassambleele läbivaatamiseks ja asjakohaste sammude astumiseks 69. istungjärgul, mis leiab aset 2014. aastal;
5. palub peadirektoril lisaks kaasata kõik UNESCO programmiosakonnad ja võrgustikud, et nad laiendaksid oma tegevust jätkusuutlikku arengut toetava hariduse vallas ja osaleksid ülemaailmse tegevuskava rakendamise ettevalmistamises;
6. rõhutab vajadust koostöö ja partnerluse järele teiste asjaomaste ÜRO eriorganisatsioonidega ning eriti jätkusuutliku tootmise ja tarbimise programmide kümneaastase raamistikuga;
7. kutsub liikmesriike üles toetama ÜRO peaassambleel ülemaailmset tegevuskava kui konkreetset panust 2015. aasta järgsete arengueesmärkide saavutamisse.

(Resolutsioon võeti vastu 19. novembril 2013 peetud 16. plenaaristungil hariduskomisjoni raporti alusel.)

UNESCO

**Ülemaailmne jätkusuutlikku
arengut toetava hariduse tegevuskava**

Rakendusjuhised

Kõigile inimestele ja ühiskondadele tuleb anda teadmised, oskused ja väärtushinnangud, mis aitavad panna aluse õiglasemale, rahumeelsemale ja jätkusuutlikumale maailmale. Samuti tuleb suurendada muutuste elluviimiseks vajalikku teadlikkust. Jätkusuutlikku arengut toetavat haridust peetakse rahvusvahelisel tasandil üha enam kvaliteetse hariduse lahutamatuks osaks ja võtmeteguriks jätkusuutliku arengu saavutamisel. Nii Masqaṭi kokkulepe, mis võeti vastu 2014. aastal ülemaailmsel konverentsil „Haridus kõigile”, kui ka kestliku arengu eesmäärke käsitlev ettepanek, mille on esitanud selle teemaga tegelev ÜRO peaassamblee avatud töörühm, teevad ettepaneku arvata jätkusuutlikku arengut toetav haridus 2015. aasta järgsete arengueesmärkide hulka.

2013. aastal kiideti UNESCO 37. peakonverentsil heaks ülemaailmne jätkusuutlikku arengut toetava hariduse tegevuskava, mis on jätkusuutlikku arengut toetava hariduse aastakümne (2005–2014) jätkuks. Tegevuskava toetub aastakümne jooksul saavutatule ning selle eesmärk on algatada ja laiendada jätkusuutlikku arengut toetava haridusega seotud ettevõtmisi. Siinsed rakendusjuhised tutvustavad otsusetegijatele, huvirühmadele ja teistele osapooltele ülemaailmset tegevuskava, mille UNESCO liikmesriigid on heaks kiitnud (37. peakonverentsi resolutsioon nr 12). Need pakuvad välja võimalusi selle elluviimiseks ning täpsustavad UNESCO ülesandeid.

Toetanud

ÜRO Hariduse,
Teaduse ja Kultuuri
Organisatsioon

Jaapani
sihtfond